

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Sect. 2. Ducatus Mediolanensis Geographica descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

Stemma Ducum Mediolanensium.

IOAN. GA- LEA- TIVS Primus DVX	} Ex Catha- rina filiâ Ioan. Re- gis Frâc.	} VA- LEN- TINA, ex quâ	} CARO- LVS Dux Aurelia- nensis	} LVD O- VICVS XII. Rex Galliæ	} CLAVDIA quæ nup- sit Franc. I.
FRANG. SFOR- TIA, cui nati sunt ex Blanchâ nothâ Phil. Ma- riæ III. Ducis.	} GALEA- TIVS MARIA Dux V.	} IOANNES GALEATIVS ex Isabellâ Alphonfi fi- liâ Dux VI.	} FRANCISCVS SFORTIA Dux Barij. BONA DVCISSA Barij, & vxor Sigisnundi Polo- niæ Regis.		
				} LVDOVICVS MARIA Dux VII. exclusus & captus à Ludouico XII. cui ex Beatrice Eftenfi in carcere nati	} MAXIMILIANVS SFORTIA Dux VIII. creatus à con- fœderatis, & captus à Fran- cisco I. Rege Francorum. FRANCISCVS SFORTIA Dux IX. factus à Carolo V. Im- peratore, ex quo ad Hispa- nos transit.

SECT. II. *Ducatus Mediolanensis Geographica descriptio.*

NUM. I. *Synopsis Ducatus Mediolanensis.*

DV- CA- TVS ME-	} PARS	} PARS CAM- PES- TRIS	} TERRITORIUM MEDIOLANENSE. <i>Milan.</i> NOVARIENSIS Ager. <i>Nouare.</i> LAVDENSIS Ager. <i>Lodi.</i> CREMONENSIS Ager. <i>Cremona.</i>

FFfff iij

DIO- LA- NEN- SIS.	REA- LIS	MON- TANA	{	COMITATVS ANGHE-	{	Angheria,
				RIVANVS, seu ditio circa		Domo d'O-
	PARS	LVME- LIANA	{	TICINENSIS Ager. Papia: <i>Pavia.</i>	{	<i>scella.</i>
				VIGEVANVS Ager. <i>Vighevano.</i>		
DIO- NALIS.	PARS TRANS- PADA- NA.	{	ALEXANDRINVS Ager. <i>Alexandrie</i>	{	<i>la Paille.</i>	
			TORTONENSIS Ager. <i>Tortone.</i>			
						BOBIENSIS Ager. <i>Bobbio.</i>

N V M. 2. Territorium Mediolanense.

VRBES TERRITORII

MEDIOLANVM: *Milano*, nobis *Milan*, ciuitas 8. mil. passuum. De variis eius casibus, & dominis vide Leandrum. Arcem habet dictam portæ Iouis, vulgò *le Chasteau de Milan*, munitissimam: muri vrbs crassissimi, magna copia tormentorum bellicorum, in Palatio vrbs armamentarium armis refertissimum. Suburbia cum magnis vrribus conferenda; artifices tam multi vt omnibus vrribus Italiae sufficere queant, vt præmonuimus.

Melignianum: *Melignano*, Gallis *Marignan*, ab Mediolanensibus conditum oppidum an. 1243. ad illud Franciscus I. vicit Heluetios an. 1515. cuius prælij gloriam fatis ineptè Leander refundit in Venetos.

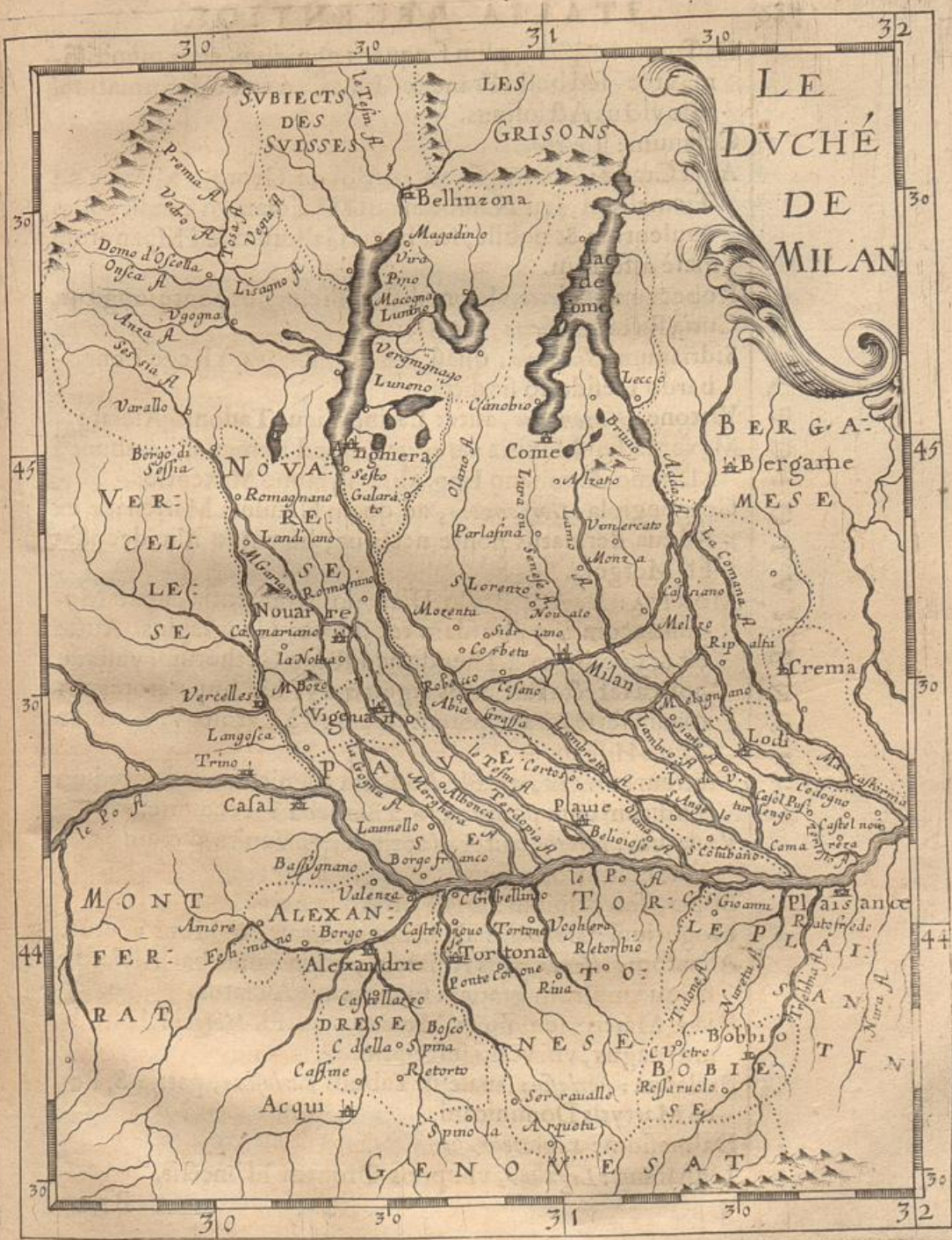
Ripalta: *Ris' Alta*, ad Adduam Fl. celebris victoriâ Lud. XII. quæ Rem Venetam penè afflxit, hoc prælium dicitur aliter *Ghierra d'Adda*, quia Regio circumposita sic appellatur,

ADDVA GLAREA Leandro, Georgio Merula lib. 6. cap. 8. INSVLA FVLCHERIA, & sic vocant agrum inclusum inter Adduam & Serium fluuios, & montes Bergomates. In eodem tractu

CARAVAGIVM: *Carauaggio*, oppidum nobile victoriâ Francisci Sfortis Mediolanensium exercitus præfecto, qui Venetos hîc profigauit.

Melpum, seu Melci: *Melzo*; ad Fl. Melgolam *Mergora*, oppidum perantiquum, & olim opulentum in ditione Triuultiorum.

Bicoca: nobis *la Bicoque*, vbi victi sunt Galli à Prospero Columnâ anno 1522.

Cassanum: *Cassano*, olim frequens oppidum, cum munitissimâ arce, sed bello Francisci I. & Caroli V. deformatum, Hic victus Actiolinus.

Cesatum: *Cesano*.

Abia Crassa: *Abia Grossa*, aliter Albiate Georgio Merulæ ad Ticinellum, seu Nautilium qui Mediolanum tendit: olim opulentum & nobile, sed bellis Gallorum & Hispanorum malè affectum.

Robeccum: *Robecco*, vbi prædictus Ticinellus ponte iungitur.

Curia Picta: *Corbetta*, ait Alciatus.

Sidrianum: *Sidriano*, quasi *sedes Desideriana* à Rege Longobardo Desiderio sic dicta.

Vittone: *Vittonuovo*, aliter Latinè Vicus Tadonis Alciato.

Maxenta, seu Maxitia: *Maxenta*, quod nomen alij trahunt à Maximo Æmiliano Imp. alij à Tyranno Maxentio.

Gorgongiola: *Gorgonzola*, ad quam Nautilus Marsenatæ ex Addua deriuatus ponte necitur, huncque illic decussat Fl. Mergola.

MONTIA: *Monza*, Paulo Diacono Modoentia, malè Moguntiacum à quibusdam recentibus Geographis. Aucta est & nobilitata à Theodorico Rege Gothorum: vastata, postea resecta fuit. Mos viguit diu vt hinc Imperatores coronam ferream acciperent. Data est à Carolo V. Antonio Leuz Hispano.

Tretium: *Trezzo*, ad Fl. Adduam munitissimum oppidum conditum cum ponte 1370. à Barnabâ Vicecomite.

Vauarum: *Vaprio*, aliter Vaprium, & Vauite dictum, non inhonestum oppidum.

Bripia, seu Briuium: *Briuio*, in Adduz ripâ.

Mogutium: *Moziana*, malè Moguntium, fortè & Mons acutus.

Alciatum: *Alzato*, aliis Alsiatum, quod improbat Alciatus, de quo multa in gratiam sui nominis Alciatus.

Vicus Martis, seu Vicus Mercatus ad Fl. *Morgora*, lautissimus pagus, vbi vetus inscriptio.

Parlasina: *Parlasina*, malè in Tabulis *Barlasina*, patria S. Petri Martyris Dominicani.

Dalmasium: *San-Delmasio*.

Lignanum: *Legnano*, vbi pons Oronam Fl. necit.

MON- } BRIGANTINI: *Monti di Brianza*, ita dicti vt putat Leander à Græco *Βεῖδα extollo*, parùm probabiliter; nam
 TES. } hæc vox recens: vel ad similitudinem regionis quæ
 extenditur ad lacum Brigantinum *le Lac de Constance*:
 & sic dictos volunt, vt & regionem circumpositam,
 à militibus Friderici Ænobarbi, qui hinc vexauere
 Mediolanenses.

FLV- } Arnus: *Arno*, veriùs torrens.
 VII } Ticinellus, seu Nauilius: *Ticinello*, seu *Nauilio*, Medio-
 TER- } lanum deductus, & Addux iunctus, itémque auctus
 RI- } fluuiorum aliquot concursu.
 TO- } Orona: *Olana*.
 RII } Lura: *Lura*, seu *Seuse*.
 ME- } LAMBRVS: *Lambro* aquarum perpetuâ claritate nitens,
 DIO- } & piscibus optimis abundans, quem perperam Blon-
 LA- } dus ex Lugano lacu effundit, veriùs ex Eupili, de quo
 NEN- } postmodum agemus.
 SIS. } Melgola: *Mergora*.
 Muccia: *Muccia*.
 Silarus: *Silaro*.
 Addua: *Addua*, de quo in agro Bergomate.

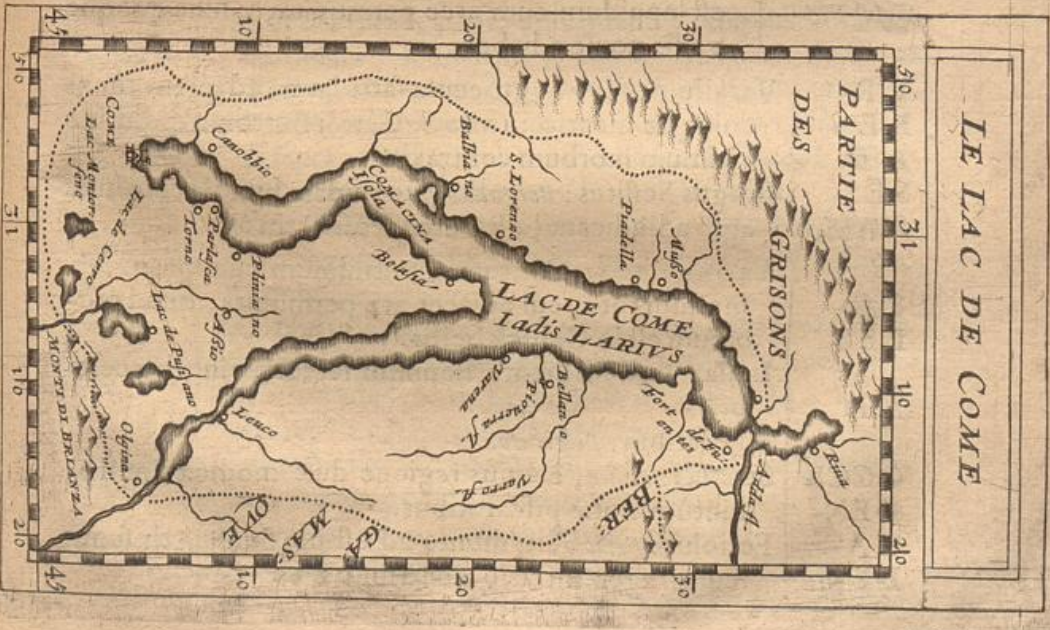
N V M. 3. *Territorium Comense, seu Regio Lario lacui circumposita.*

LO- } COMVM: *Como*, nobis *Come*, excisum est ab Anselmo
 CA } Pusterulo Archiepiscopo Mediolanensi, quòd Anti-
 IN } stitem ex eius arbitrio recipere nollet, & tum erat in
 PE- } edito loco positum; postea reedificatum est vbi nunc
 NIN- } visitur ad laci ripam Castellum habet adiunctum di-
 SVLA } ctum *Turris rotunda*: vrbs diues & deliciis affluens, in-
 LA- } colæ industrij, & diligentes; patria fuit Pauli Iouij.
 RII } Parafca: *Parafca* vicus celeberrimus.
 Tornus: *Torno*, vicus in Promontorio à Comensibus
 aliàs pessimè acceptus.
 Plinianum: *Pliniano*, olim Pliniana villa, de cuius fon-
 te in Admirandis.
 Belasium: *Belasia*, oppidum in extremâ peninsulâ situm,
 peramœnum & lautum.

Parall. Geogr. Tom. II.

G G g g g

- LA-CVS. Affus pagus: *Affio*, vnde vallis Affina nomen traxit *Vall d'Affio*, fertilis admodum, & diues.
- LO-CA Canobium: *Canobio*, patria Ioannis Canobini.
Balbianum: *Balbiano*, malè in Tabulis *Balbiaro*, è cuius regione sequens Insula
- AFFIXA COMACENA: *Isola Comacina*, cuius fit mentio apud Paulum Diaconum, ad eam enim fugere multi Principes Longobardi & Romani cum suis thesauris, qui ab Antare Longobardorum Rege fame compulsi sunt ad deditionem post semestrem obsidionem.
- RIPÆ Pianellum: *Pianella*, malè *Piadella*, cuius laudantur lapides molares, quorum hîc celeberrima lapicidina.
- OCCIDENTALI Mussum: *Musso*, in præcelso & difficili monte quem Larius lacus eluit. Celebratur rebus gestis Iacobi Medicei ciuis Mediolanensis, qui præpositus custodiæ lacu à Francisco Sfortiâ II. sibi imperium huius vrbis arrogavit. Hinc quoque fuit Marchio Antonius de Leua Hispanus. Hic etiam lapidicinæ marmoris candidissimi.
- LA-RII Sorigum: *Sorigo*, in suprema penè parte lacu.
- LOCA AFFIXA RIPÆ LEUCVM: *Lecco*, vbi ponte nobili iungitur Addua Fl. Quomodo autem venerit in ditionem Ducum Mediolanensium vide Leandrum. Hîc Addua ex aquis Larij tumet, vnde hîc à quibusdam lacus Leuci nominatur.
- OCCIDENTALI LARIJ RIPÆ VARRENA: *Varena*.
- LOCA AFFIXA RIPÆ BELLANVM: *Bellano*, nobile oppidum, & splendidis ornatum ædificiis, & potissimum templo quod Duces Mediol. condiderunt. Habet & pontem ex lapide quadrato, quo iungitur Fl. *Piouerna*. Nunc titulum gerit Principatûs Sfondradorum Cremonensium.
- LA-RII ARX FONTANENSIS: *le fort de Fuentes*, quâ sibi vindicare putabat Hispanus Tellinam Vallem, cuius causâ tantâ contentione dimicatum est.
- LA-CVS. ADDVA: *Adda*, Vallem Tellinam irrigat, quâ decursa cadit in Larium lacum, & ex eo copiosior emergit, ac demum in Padum cadit.
- FLV-

- sus in primis, & in tres præcipuos dissectus ramos, per
Tressam Fl. Verbanum committitur.
- GAVIRATIVS: *Lago di Ghiura*, per Botiam Fossam ca-
dit in Verbanum.
- GIO- TRINATIVS, aliter Ternati, & Terlacus, itémque
CORCINI & VARANI vt præmonuimus: *Lago di Ter-
na*, seu *Coregno*, seu *Vergia*, exonerat se in Gauratium;
pater in longitudinem ad stadia 16. in latitudinem ad
octo.
- NIS. MONATIVS: *Lago di Mona*, quem perperam Leander
immittit in Gauratium; nam cadit in Verbanum.
- MORGATIVS: *Lago di Margozzo*.
- ORTANVS, aliter D. IVLII, ab Insulâ de quâ suprâ: ho-
die vulgò *Lago d'Orta*.
- NVM. 5. *Nouariensis ditio*, Nouarese.
- LO- NOVARIA: *Nouara*, nobis *Neisare*, de cuius nomine vi-
de multa apud Leandrum. Vrbs est modico in colle
sita, ager eius partim amœnus, partim parum cul-
tus. Ad hanc captus Ludouicus Sfortia ann. Christi
1500. Hinc quoque nonnulli volunt oriundos Pe-
trum Comestorem, & Petrum Lombardum, seu
Magistrum Sententiarum.
- CA RIOTA Pagus: *la Riote*, prope Nouariam, ad quam fusi
Galli dum urbem obsident, Duce Triultio.
- AGRI ROMANIANUM: *Romagnano*, ad Fl. Sessiam, *Sessia*, victoriâ
Po. Ro. nobilitatum de Cimbris.
- NO- CAMARIANUM: *Camariano*, ita perperam dictum pro ca-
stris Marianis, vt putat Alciatus: vel vt melius alij ab
VA- Arcu Mariano, cuius vestigia extabant tempore
RIEN- Leandri.
- SIS. Romantinum: *Romantino*.
- FLV- TICINVS: *Tesino*.
VII. } Nouaria, seu Gonia Nouariensis: *la Gogna*.
Sessia: *Sessia*.
- MON- BOSVS: *monte Bozo*, cuius iugum sic eminet vt omnes
Italix montes excedere videatur. Quapropter eius
vertex adiri nūquam potest ob asperitatem, & niues.

- VIVS. { Piuernus: *Piuerna*, ad Bellanum cadit in Larium lacum.
Varrus: *Varro*, supra Piuernum cadit in eundem lacum.
- LA. { LARIUS, nunc Comensis: *Lago di Como*, nobis *le Lac de Come*; maximè truttis abundat: & si bene hunc dimensi sunt Angelus Mediolanensis, & Iulius Canobinus, eius longitudo ad 60. pas. millia porrigitur, cum tamen ei tantum Strabo ecc. stadia concesserit.
- CVS. {
- LACVS olim { Nunc oblimatus, { Pufianus: *Pufiano*, à vico adiacete.
EVPI- & in tres con- { Ceruianus, seu Segrenus, vulgò
LIS. uerfus, qui sic { *di Cerro*.
appellantur { Montorfenus: *Montorfeno*.

NVM. 4. Comitatus Angerie cum aliis Regionibus Verbano lacui affixis.

- VRBES { DOMODOSCELLA Castrum: *Domodocella*, Oscella
AD FL. veteribus, honestum & frequens oppidum cum
ATHI- arce munitissimâ, mediâ in valle cognomine.
SONEM { VOCONIA: *Vogogna*, fortè veteribus Agonom, vnde
Tesa Fl. populi Agoni Polybio, ita Tschudus: muro septum
est oppidum cum arce permunita, & hinc quoque
vallis nomen habet.

- VR- { Varallum: *Varallo*, vrbecula satis lauta, ad quam mons
BES cuius fit mentio in vita S. Caroli Borromæi, qui hinc
AD vltimum morbum contraxit.
SES- Burgus Sessites: *Borgo di Sessa*; quidam hunc locum huic
SIAM. agro adiudicant, alij Vercellensi territorio.

- VR- { ARONA: *Arona*, Castrum munitissimum cum portu ad-
BES modum tuto, cui adiacet arx permunita, quod probatum
est in Gallicis bellis.
AD Lessa: *Lessa*, à littore nonnihil secreta, vino suo celebris.
Bugiratum: *Belgirato*.
- OCCI- { Strella: *Strisla*, è cuius regione duæ modicæ Insulæ,
DEN- tantum notæ piscatoribus.
TA- Feriolus: *Feriolo*, in monte ad ostium fluij Athifonis,
LEM cuius ager Intratio contributus est.

- R I- Palantius vicus: *Palanza*, cui obliquitur Insula S. Angeli,
Isola di Sant-Angelo.
- P A M Intratium: *Intra*, vnde Intratia vallis, oppidum sat lo-
cuples, ex quo vicinus ager ei assignatus est.
- L A- Canerum: *Canzero*, in amœnâ planitie situm frugiferis
arboribus confitâ, celebratur ex suis malis citreis,
medicis, & vino exquisito.
- C V S INSULA MALPAGA: nunc *Isola Vittaliana*, seu potiùs
multæ Insulæ simul connexæ, vbi quondam munitif-
VER- simum castrum Beccarij, fratrum Maciarditorum,
BANI quorum vnus Comes dictus est à Friderico II. illac
transeunte. Tandem Ludouicus Borromæus hîc ar-
cem Vitallianam excitauit.
- D I S- Canobius pagus: *Canobio*, honestæ potiùs ciuitatis spe-
ciem exhibet quàm pagi, ait Leander. Hîc anno 1322.
P O S I- imago Crucifixi sanguine sudauit, & sanguinem emi-
T Æ. sit ex latere, quibus prænunciata sunt mala Longo-
bardix. Hinc quoque valli nomen.
- Quæ sequuntur, Brisacum *Brisago*, Ascona *Asconna*, Lo-
carnum *Locarno*, sunt Helueticæ ditionis.
- V R- SEXTIVM: *Sesto*, paulò antequam Verbanus Ticinum
effundat; Leander ad primum emersum Ticini ex
B E S Verbano collocat. Quidam Sexto Kal. nominati vo-
lunt, quòd eo die ad nundinas indigenæ conuenirent,
& sacra, quæ hîc fiebant in æde sacrâ Herculi, Mer-
A F F I- rio, Syluano, & omnibus diis, celebrabant.
- X Æ Arfagum: *Arfago*, paulò supra Sextium in Mediterra-
neis; quòd frigide aliqui in aram Cæsaris detor-
quent.
- A D ANGLERIA: *Angiera*, & *Anghiera* Comitatus, vel Vice-
O- comitatus antiquissimus, vnde orti Principes Me-
diolanenses; & an. 1397. Ioan. Galeatius III. à Ven-
RIEN- ceslao Imp. creatus est Comes Anglerix, & Regio-
num Verbano adiacentium. Olim mille passibus à la-
cu aberat: de eius Etymo vide Leandrum.
- T A- Ispratium: *Ispro*, luculentum oppidulum.
Laucnum: *Laueno*.

LEM	Galeratum: <i>Gallerato</i> , aliter Area Gallorum.
VER-	Varescium: <i>Varesio</i> , aliis vicus Varonis, quibusdam
BANI	Varisium, Varisium, & Vallesium, à vallibus.
L A-	S. Maria Montana: <i>S. Maria del Monte</i> , locus magnæ
C V S	pietatis, vbi nobile virginum Monasterium.
R I-	Germinianum: <i>Germignano</i> , aliter Geminus lacus.
PAM.	Machaneum superius, & inferius: <i>Macagno di sopra</i> , & <i>di sotto</i> , loca sacra culta.
R I-	Reliqua loca in Boream, vt Magadinum <i>Magadino</i> , Be-
PAM.	linciona, seu castrum Belincionis, <i>Bellinzona</i> , & alia oppida, & vici pertinent ad Heluetios, & aliàs de iis egimus.

LOCA AD
LACVM
LVGANVM

quæ quidem
sunt Heluetio-
rum, Dux ta-
men habet ali-
quot vicos ad
meridionalem
eius ripam.

LVGANVM: *Lugano*, nobile oppidum, & lucu-
lentum; olim cum arce munitissimâ, quæ ex-
scisa est.

Pons Tressæ: *Ponte del Tressa*, vnde effundi inci-
pit lacus Lucanus.

Caput Lacus: *Capo di Lago*.

Cacumen Lacus: *la Cima*.

Porletia: *Prolezzo*.

Gandrium: *Gandrio*.

Mili: *Mili*.

Agnotium: *Agno*.

Valsoldum castrum: *Valsoldo*, in colle 8. milli bus
à ripâ lacus, arx quondam nobilissima, diruta
à Mediolanensibus.

OPPI-

DA

Margotia: *Margozze*, monti insidens cognomini, qui &
dat lacui vicino nomen.

AD

Orta castrum: *Orta*, vnde lacui nomen.
Insula D. Iulij: *S. Giulia*, vbi multa miracula patrantur
maximè in dæmonibus abigendis. Meminit Paulus
Diaconus Minulphi, Ducis huius Insulæ.

MI-

GAVIRATIVM: *Ghiura*, vnde lacui nomen ad os lacus,
vbi effunditur per Botiam fossam, seu fluuium.

NO-

Blendronium: *Biandrone*, ad prædictum lacum, oppidu-
lum est.

RES

Barbia: *Brebbio*, ad appendicem prædicti lacus.

L A-
C V S
huius
Regio-
nis.

Caput Laci: *Capo di Lago*, in parte extremâ Gauratij lacus.
 Monatium: *Mona*, vnde lacui nomen.
 Trinatium: *Terna* } A quibus Lacus *Terna* tria accipit
 Corcinum: *Coregno* } diuerfa nomina à tribus illis op-
 Varanum: *Vergia* } pidis huic adiacentibus.

TICINVS Fl. *Tefino*, oritur ex monte S. Gothardi, & Verbanò receptus lacu, ex eo postea multis aquis auctus deuoluitur in Padum.

FL V-
VII

Magia: *Maggia*, in Verbanum quoque cadit, & valli quam alluit nomen relinquit.

CA-
DEN-
TES

Tressa: *Tressa*, lacum Luganum connectit cum Verbanò.

ATHISO: *Tesa*, vel *Tosa*, malè in Historiâ Romanâ conuersus in Athesim Tridentinum, quem Romani Catulo duce reliquerunt. Oritur ex monte S. Gothardi non procul à Ticino, & cadit in lacum Verbanum; recipit

IN

VER-
BA-
NVM.

Prèmiâ: *Premia*. } vnde
 Vedrum: *Vedro*. } Val-
 Roniam: *Rogna*. } les
 Vescam: *Ouesca*. } acce-
 Ansum: *Anza*. } pere
 Vegiam: *Vergia*. } no-
 Lifonium: *Lisò- } mi-
 gno*. } na.

Botia Fossa, vel fluuius: *Bozza*, quo connectitur Gauratius lacus cum Verbanò.

Sessites, seu Sestis: *Sesita*, vel *Sessa*, vel *Senza*, & *Siccia*.

LA-
C V S

VERBANVS: *Lago Maggiore*, dictus est Verbanus, aut à Verbena herba sacra, aut à vernâ temperie; alias etymologias apud Leandrum leges. *Maior* autem dictus est, quòd sit ex vicinis lacubus maximus, & quòd ex eo per Ticinum & Padum in mare descendere possis. Species eius est limacis cornuti. *Longitudo* eius Straboni ccc. stadiorum est, Canobio per rectam lineam cccxxx. Machaneo cccclxi. *Latitudo* ex Strabone *Maxima* stadiorum xxx. Canobio lvi. Machaneo xxxiii. *Minima* vix mille passuum est, inquit Leander. Piscibus abundat perbonis: aliquando placidus, aliquando sic tumens, vt mare videatur. *Quibusdam* in locis eius fundus nõdum potuit explorari.

H V-
I V S

RE- }

LVCANVS, quibusdam LVCANVS: *Lago Lugano*, tortuo-

- sus in primis, & in tres præcipuos dissectus ramos, per
Tressam Fl. Verbanò committitur.
- G I O- GAVIRATIVS: *Lago di Ghiuira*, per Botiam Fossam ca-
dit in Verbanum.
- TRINATIVS, aliter Ternati, & Terlacus, itémque
CORCINI & VARANI vt præmonuimus: *Lago di Ter-
na*, seu *Coregno*, seu *Vergia*, exonerat se in Gauratium;
pater in longitudinem ad stadia 16. in latitudinem ad
octo.
- N I S. MONATIVS: *Lago di Mona*, quem perperam Leander
immittit in Gauratium; nam cadit in Verbanum.
- MORGATIVS: *Lago di Margozzo*.
- ORTANVS, aliter D. IULII, ab Insulâ de quâ suprâ: ho-
die vulgò *Lago d'Orta*.
- N V M. 5. *Nouariensis ditio*, Nouarese.
- L O- NOVARIA: *Nouara*, nobis *Nesare*, de cuius nomine vi-
de multa apud Leandrum. Vrbs est modico in colle
C A sita, ager eius partim amœnus, partim parum cul-
tus. Ad hanc captus Ludouicus Sfortia ann. Christi
AGRI 1500. Hinc quoque nonnulli volunt oriundos Pe-
trum Comestorem, & Petrum Lombardum, seu
Magistrum Sententiarum.
- N O- Riota Pagus: *la Riote*, prope Nouariam, ad quam fusi
Galli dum urbem obsident, Duce Triultio.
- V A- Romanianum: *Romagnano*, ad Fl. Sessiam, *Sessia*, victoriâ
Po. Ro. nobilitatum de Cimbris.
- RIEN- Camarianum: *Camariano*, ita perperam dictum pro ca-
stris Marianis, vt putat Alciatus: vel vt melius alij ab
- S I S. Arcu Mariano, cuius vestigia extabant tempore
Leandri.
- Romantinum: *Romantino*.
- FL V- TICINVS: *Tesino*.
V I I. } Nouaria, seu Gonia Nouariensis: *la Gogna*.
Sessia: *Sessia*.
- MON- BOSVS: *monte Bozo*, cuius iugum sic eminet vt omnes
Italix montes excedere videatur. Quapropter eius
vertex adiri nūquam potest ob asperitatem, & niues.

TES } GACIARONVS: *Monte Gaciarono*, parisi ferè cum superiore celsitudinis, famosus Dulcini hæretici secessu cum uxore suâ Margaritâ, & quingentis aliis: coactus est ciborum penuriâ, & frigore sese dedere. In loco quem occuparat condita est ædes D. Bernardo sacra.

NVM. 6. *Viguanensis Ager*: Viguanasco.

VR- } VIGEVANVM: *Vigevano*, effecta ciuitas à Clemente VII. an. 1530. in gratiam Franc. Sfortiæ II. quidam vicum Veneris nominant, quidam Vegliuenum, Volaterranus Vegiuenum. Fabulam sapit quod scribit Carinus conditam esse à M. Marcello post deuictum Viridomarum, nam noua ciuitas est. In eâ habitauerunt aliquando Duces Mediolanenses. Malè multata est bellis inter Carolum V. & Franciscum I.

VA- } SFORTIACA prædium: *Sforcesca*, in tabulis corruptè *Sforcesca*, villa peramcena à Ludouico Sfortia Duce constructa. In eam perducta fuerunt duo incilia, vnum ex Ticino, alterum ex Nouariâ fluuiis.

SIS. } Gambolate: *Gambalo*, pagus lautus, & nitidus; locum putant aliqui apud Amm. Marcel. lib. 15. vocari Ad Columnas, non improbabiler.

Langosca: *Langosca*, ad Fl. Sessiam.

FLV- } TICINVS: *le Tesin*.

VII. } NOVARIA: *la Gogna*.

Albunea: *Albonca*.

Terdopius: *Terdopio*.

NVM. 7. *Ticinensis Ager, seu Papiensis, Territorio di Pavia, vel Pauesc.*

VR- } PAPIA, olim Ticinum: *Pauia*, nobis *Pauie*, de huius origine vide fabulas si otium est apud Leandrum. Sed quomodo vox *Ticinum*, immutata est in hanc *Papia*? Luitprandus ait sic dictam à particulâ admirationis *Pape*, quòd mirabili rerum copiâ abundet; alij quasi *Patri Pia*, alij à Papyrio Regis Francorum nepote;

Parall. Geogr. Tom. II.

HHhh

- meræ fabulæ. Fuit quondam Regni Longobardorum fedes, & ab eis egregiè exulta fuit. Hic visitur equestris statua quam vulgus vocat *Regis Solis*; ea ex Ra-uenna delata est. Data fuit sub titulo Comitatus Ducibus Mediolanens. à Veneslao Imp. Ager eius tam fertilis, vt communiter dicatur *il Giardino di Milano*.
- TER- Certosa: vulgò *la Certosa*, domus Carthusiana, opus mirabile, condita à Ioan Galeatio Vicecomite. Inter hanc & Papiam Viuarium quadrata forma xx. mil. Italic. quod vulgò nominatur *il Barro*.
- RI- Belgiosium: *Belgiosio*, opulentum & lautum castrum in ditione Comitum Barbianorum, qui originem trahunt ab Alberico Cuniate de quo postea dicemus.
- TO- LAUMELLVM: *Lumello*, olim amplum & nobile oppidum, vnde nomen Agro Laumelino, vulgò *Lumeliana*, de cuius terminis non satis liquet; nam à quibusdam extenduntur, ab aliis contrahuntur. Hodie parum frequens est ædificiis, & eius Ager multis pagis nitet, & vt olim lino abundat.
- RII- MORTARIA, seu Mortarium: *Mortara*, ad Fl. Alboneam. Olim Sylua bella dicebatur, sed cum Carolus Magnus hinc grandi clade Longobardos affecisset nomen mutauit: vrbs sæpe euerfa est, sæpe reparata.
- PA- Burgus Francus: *Borgo Franco*, ad Padum.
- PIEN- TICINVS: *Tesino*.
- SIS- Graualonia Fossa: *Canal Graualoné*, ex amne Ticino ducta duorum circiter miliarium, quâ hinc Insula formatur, è regione Papiæ.
- FLV- Orona: *Olona*.
- VII- Terdopia: *Terdopia*.
- PA- Albonea: *Albonea*.
- PIEN- Gonia: *la Gogna*.
- SIS- Sessites, seu Sestis: *Sessia*, seu *Sesia*, aut *Senza*, aut *Siccia*.
- AGRI- PADVS: *le Pô*.

N V M. 8. *Laudensis Ager*, Lodigiano.

- VR- LAVDA: *Lodi*, de cuius conditore vide multa apud Blondum, & Leandrum. Euerfa est à Mediolanensibus.

BES bus 1158. ciuésque in varias vrbes distributi, ne vnquam coirent; quæ calamitas durauit annis 46. ad tempora Friderici Ænobarbi. Hic enim ex odfo Mediolanensiu assignauit eis locum vrbi reparandæ; lapide ab antiquæ vrbis ruinis; & vrbi designandæ cum procerum coronâ præfens esse voluit. De variis eius Dominis videatur Leander. Dedere se voluit Venetis, id nunquam potuit consequi. Sita est in agro fertilissimo, ad fluium Adduam.

AGRI } Lauda Vetus: *Lodi Vecchio*, ad Fl. Silarum *Silaro* qui cadit in Lambrum.

Castrum D. Angeli: *Sant-Angelo*, nobile oppidum, ex-cultum à Reginâ Scaligerâ Barnabæ Vicecomitis vxore: possidetur à Bologninis nobili familiâ.

LAV- } Fanum D. Columbani: *San-Columbano*, conditum à Friderico Ænobarbo 1164. vt in eo degerent Imperatores. Bello inter Carolum V. & Franc. I. deformatum est: nunc possidetur à Carthusianis Papiensibus.

DEN- } Casale Pusturlencum: *Casal Pusturlengo*, pulcherrimus, & frequentissimus Burgus, à nobili familiâ Mediolanensi Pusterularum nomen accepit.

Coroneum: *Codogno*.

Camaracum: *Camareza*.

Macca Storma: *Macca Storma*, in historiis celebre oppidum: malè in nouis tabulis *Macca Storma*.

SIS. } Castellum nouum: *Castro Nuovo*, non procul ab ostio Adduæ in Padum, conditum à Mediolanensibus, & Placentinis, subuersum an. 1189. ac deinde à Parmensibus in gratiam Cremonensium restauratum.

PADVS: *le Pò*; hîc Adduam hauriens.

ADDVA: *Adda*; Laudam alluens.

FLV- } Silarus: *Silaro*; ad quem Lauda vetus.

VII. } Lambrus: *Lambro*; Silarum excipiens.

Mucia: *Muzza*; cadens in Adduam.

Zorlestus: *Zorlesto*; alluens castrum Pusturlencum.

N V M. 9. *Ager Cremonensis, Cremonese.*

CREMONA: *Cremona*, nobis *Cremona*, de cuius nomine vide Leandrum, sicut & de eius variis cladibus. Turrim habet celeberrimam, vnde prouerbiū *una turris in Cremonâ*; item & arcem magno præsidio firmatam. Distat à Pado 1500. passibus, cuius tamen inundationes sentit: eius ager omnibus rebus ad delicias abundat.

PLATINA: *Piadena*, nomen habet vè vult Platina in Vitis Pontificum à Ioanne Platinâ Exarchâ Rauennate, qui Theodoro successit, ex quo familiam suam prognatam credit: fides sit penes auctorem, in aliis non semper fide dignum.

Casale maius: *Casale Maggiore*, non inhonestum oppidum, bellis Mediolanensibus attritum, sed à Pado grauius afflictum.

Martiniana: *Martignana*, versus Padum.

Ripariolum: *Rinaruolo di dentro*.

Fanum S. Ioannis in Cruce: *San Gioanni in Croce*.

Castellum Francum: *Castro Franco*, versus Ollium Fl.

Scandolaria: *Scandolaria*.

Monasteriolum: *Monastiruolo*.

Insula Diarefi: *Isola di Donarefi*, ad Fl. Ollium.

PICELEO: *Picighitone*, lautum, opulentum, & frequens oppidum: vbi munitissimam arcem Philippus Maria Dux Mediolanensis excitauit. Ad eam deductus est Franciscus I. captus ad Papiam.

CASTRVM LEONIS: *Castro Leone*, locus satis munitus.

Trioli: *Trigolo*.

Casale Moranum: *Casal Morano*.

Casale Botranum: *Casal Buttana*.

SONCINVM: *Soncino*, ad Fl. Ollium frequens oppidum populoque refertum: euersum olim à Friderico Ænobarbo 1124. & instauratum; iterum 1192. incensum à Mediolanensibus, & rursus reparatum. Hic mortuus est Aetiolinus tyrannus. Varios expertum dominos concessum est Marchionatus titulo Stampis Mediolanensibus.

Fontanella: *Fontanella*, ad caput Insulæ quam efficit Nauilius communis.

VRBES AGRI CREMONENSIS.

- FLV. } Serius: *Serio*.
 Ollius: *Oglio*, territorium Brixianum ab hoc dirimens.
 VII. } Nauilius Communis: *Nauilio della Communita*.
 Nauilius Palauicinus: *Nauilio Palauicino*.
Tabulam huius agri habes insertam agro Mantuano, Mutinensi, &c.

NYM. 10. *Territorium Alexandrinum, seu Alessandrinese, vel Alessandrese.*

VRBES AGRI ALEXANDRINI

ALEXANDRIA, cognomento à Palea: *Alessandria della Paglia*, quam sic dictam volunt quòd hic Imperatores Coronam stramineam reciperent: nugæ. Condita est an. 1178. à Mediolanensibus, Cremonensibus & Placentinis contra Fridericum, & eius socios, dictaque Cæsarea. Sed cùm obsidionem pertulisset fortiter à Friderico, Alexander III. in gratiam indigenarum ei dedit Episcopum, & de suo nomine Alexandriam dixit.

Burgolium: *Borgo*, ab vrbe prædictâ tantùm Tanaro Fl. diremptum oppidum, aut suburbium veriùs.

Busca, & Boscum, & Buca: *Bosco*, non ad Fl. Bormiam vt vult Leander, sed *Orba*: oppidum est non inuenustum, olim vnus ex Marchionatibus septem Alerami.

Castellutium: *Castelluzo*, non procul à Tanari & Bormiæ confluentiis, olim Gamundium dictum, ait Leander; cuius incolæ primi omnium Alexandriam commigrarunt, tamen sine patriæ suæ damno.

Rupes Annonis: *Annone*, castrum firmissimum, vulgò dictum ab indigenis *Noni*, seu *Non*.

Fœlicinum: *Feliciano*, ad Tanarum amnem.

Bassiniana: *Basigniana*, ad Tanari in Padum confluentias.

Hic Tanarus olim ponte ligneo iungebatur; ad quem receptus Cardinalis Medices, qui postea Leo X.

Valentia: *Valenza*, in monte sita.

Retortum: *Retorto*, monti quoque affixum.

Cassellæ: *Cassine*, olim Cassinum, lautum & opulentum castrum magnis operibus munitum à copiis Caroli V. Imp. quare propugnaculum fuit contra Gallos, Venetos,

HHh hh iij

& Sfortiam simul iunctos.

Spinense Castrum: *Castro della Spina*.

FLV.

TANARVS: *Tanaro*, & *Tanero*, ex nexu Apennini & Alpium egreditur de triplici riuo. In eo auri ramenta inueniuntur, ex quo se vidisse torquem ait Volaterranus.

VII.

BORMIA: *Bormia*, duplici ex fonte oritur, atque satis diu duplici alueo fluit, & ad Alexandriam Tanaro miscetur.

Orba: *Orba* mixtus Bormiæ cadit in Tanarum.

Lemus: *Lemo*, cadit in Orbam.

N V M. II. *Agex Dertonensis*, *Tortonese*.

VRBES AGRI DERTONENSIS.

DERTONA: *Tortona*, de cuius nomine vide Leandrum: pene desolata erat tempore Leandri, nunc nonnihil reffloruit; ad Scriuiam fluuium iacet.

Castellum Nouum: *Castro Nuovo Tortonese*, à Gothis conditum cum Dertonam tenerent, habebantque horreum, & rei frumentariæ magnum præsidium.

Sale: *Sale*, non inhonestum oppidum ab iisdem Gothis eodem tempore conditum in agro peramœno non procul ab ostio Scriuiæ in Padum.

Serrauallis: *Serraualle*, ad Fl. Scriuiam, sic dictum quòd claudat angustias huius tractus quasi Serâ, quare scribendum esset Serauallis. Iuxta hanc ostenduntur rudera vrbis antiquæ Iriæ.

Arquatam: *Arqua*, ad prædictum Fl. Scriuiam.

Castrum Gibellinum: *Castro Gibellino*, à Mathæo Vicecomite Mediolani conditum 1313. sic dictum in gratiam Gibellinæ factionis, vt eum locum frequentarent, & alacrius contra Papienses tutarentur. Subuersum est Padi violentiâ, sed reparatum.

Vicheria, aliter Vogheria: *Voghera*, oppidum diues & opulentum, Vermiorum patrimonium.

Ripa: *Ripa*, ad torrentem Stafforam.

Retorbium: *Retorbio*, castrum in colle situm.

Pons Curonis: *Ponte Corone*, ad Fl. Curonem, *Corone*, vbi etiamnum vestigia pontis supersunt.

FL V. } Scriuia: *Scriuia*, ad castrum Gibellinum Pado iungitur.
 VII. } Curone: *Corone*.
 Staffora: *Staffora*, veriùs torrens quàm fluuius.
 Vera: *Vera*.

N V M. 12. *Bobbiensis Ager*, Bobbiese.

V R. } BOBBIVM: *Bobbio*, in Apennini iugo ciuitas vbi nobile
 BES. } S. Galli Cœnobium, à D. Columbano Gotho conditum, ex quo Monasterio ciuitas accreuit. Huic cognominem aliqui faciunt urbē supra Nicæam; errant, hæc enim Boglio dicitur, nobis vulgò *Bueil*. Leandrum lege, & de eius dominis aliquid ediscas. Sita est hæc ciuitas ad Trebiam Fl.
 Rossariolum: *Rossaruolo*, ad prædictum amnem.
 Castellum verus: *Castro vetro*, in iugis Apennini.

FL V. } TREBIA: *Trebia*, non inde procul oritur, & paulò supra
 VII. } Placentiam in Padum influit.
 Tidonius: *Tidone*, non procul à Bobbio existit.

De Marchionatu Finarij *Final*, & Pontremolensi ditione, quæ sibi Hispanus afferuit, pendētque ex Prorege Mediolanensi utpote viciniore, in ditione Genuensium dicemus cap. 4.

§. 2. *De ditione Ducis Sabaudie in Italiâ.*

OFFERT sese nobis egredientibus ex Ducatu Mediolanensi ditio Italica Principis inter Europæos post Franciæ Regem antiquissimi, cuius familia XXVIIII. Principes legitimos edidit, XVII. Comites, XII. Duces. Quæ matrimonio octies iuncta est cum Imperatoribus, quinquies cum Regibus Franciæ, decies & quater cum Principibus Regij sanguinis Franciæ, quinquies cum domo Austriacâ, semel cum Regibus Aragonum, bis cum Regibus Castellæ, & Legionis, bis cum Regibus Portugalliæ, semel cum Regibus Poloniæ, Angliæ, Scotiæ, Cypri, Bohemiæ, ter cum Regibus Siciliæ atque Hierosolymorum.